

Vastaus kirjalliseen kysymykseen pakkoavioliittojen ehkäisemisestä ja niiden purkamismenettelyn kohtuullistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sofia Vikmanin /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 477/2017 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä pakkoavioliittojen nykyistä tehokkaammaksi ehkäisemiseksi

ja

miten hallitus aikoo taata pakkoavioliiton uhreille nykyistä kohtuullisemman mahdollisuuden liiton purkamiseen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Avioliittoon pakottaminen on ilmiö, jota voidaan tarkastella sekä rikosoikeuden että perheoikeuden kannalta.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (Istanbulin sopimus) 37 artiklan mukaan osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että aikuisen tai lapsen tahallinen pakottaminen avioliittoon säädetään rangaistavaksi. Sopimus on pantu Suomessa täytäntöön hallituksen esityksellä 155/2014 vp. Avioliittoon pakottaminen voi tulla rangaistavaksi ihmiskauppana, törkeänä ihmiskauppana tai pakottamisena. Rangaistavaa on paitsi varsinainen pakottaminen, myös henkilön luovuttaminen, kuljettaminen, vastaanottaminen ja majoittaminen hänen saattamiseksi pakkoavioliittoon. Rikoslainsäädäntöä on täydennetty Istanbulin sopimuksen voimaantulon yhteydessä siten, että rikoslakiin on lisätty nimenomainen maininta pakkoavioliitoista.

Istanbulin sopimuksen 32 artiklan mukaan pakottamalla solmitut avioliitot on voitava mitätöidä, kumota tai purkaa aiheuttamatta uhreille kohtuutonta taloudellista tai hallinnollista taakkaa. Vuoden 1987 avioliittolainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä erillisestä, avioerolle rinnakkaisesta avioliiton peruutumisäännöstöstä luovuttiin. Nykyisen avioliittolain mukaan kaikki avioliiton purkamistapaukset käsitellään avioeroina. Kohtuuttomia tilanteita varten on säädetty erityinen sovittelusäännös omaisuuden ositusta varten.

Suomen lainsäädännössä ja suomalaisessa yhteiskunnassa avioerolla ei ole leimaa antavaa vaikutusta. Avioeron saaminen on Suomessa helppoa ja edullista. Avioeron saa hakemuksesta kuuden kuukauden harkinta-ajan jälkeen, tietyissä tilanteissa myös ilman harkinta-aikaa. Avioero ei edellytä erityistä perustetta eikä toisen osapuolen suostumusta tai myötävaikutusta.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 477/2017 vp

Suomessa solmituista avioliitoista on erotettava ulkomailla solmitut avioliitot. Suomen lainsäädännöllä ei voida vaikuttaa ulkomailla solmitun avioliiton pätevyYTEEN, eikä Suomessa toteutuilla toimenpiteillä voida purkaa ulkomaista avioliittoa. Ulkomailla solmittu avioliitto voidaan kuitenkin jättää Suomessa tunnustamatta avioliittolain 139 § 2 momentin nojalla eli silloin, kun ulkomailla pätevästi solmitun avioliiton tunnustaminen katsotaan Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseksi. Tähän säännökseen voidaan vedota mm. tapauksessa, jossa ulkomaisen avioliiton päteväksi katsominen olisi kestäväntä niiden perusarvojen kannalta, joita oma oikeusjärjestyksemme heijastaa.

Pakkoavioliittoihin puuttumisessa ensiarvoisen tärkeää on näiden tapausten ennaltaehkäisy. Siinä puolestaan keskeistä on ilmiön tunnistaminen ja viranomaisyhteistyön toimivuus. Tämä käy ilmi myös Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin laatimasta selvityksestä Pakkoavioliittojen esiintyminen ja ilmitulo Suomessa. (Virve Toivonen: Pakkoavioliittojen esiintyminen ja ilmitulo Suomessa; http://oikeusministerio.fi/artikkeli/-/asset_publisher/selvitys-pakkoavioliitot-ovat-todellisuutta-myos-suomessa-viranomaisten-koulutusta-ja-yhteistyota-vahvistettava). Selvitys laadittiin oikeusministeriön pyynnöstä. Oikeusministeriö on kutsunut viranomaistahoja ajankohtaiskeskusteluun pakkoavioliittojen ehkäisystä Suomessa. Ajankohtaiskeskustelun tarkoituksena on käydä läpi muun muassa nykyiset ohjeistukset ja niiden toimivuus. Kokouksessa on tarkoitus kartoittaa tarpeita jatkotoimenpiteille.

Helsingissä 22.11.2017

Oikeusministeri Antti Häkkänen